

ON MY WATCH

Voor Ingrid

On my watch gaat over de tien jaar dat ik secretaris-generaal van de NAVO was van 2014 tot 2024. De weergave van gebeurtenissen en dialogen is gebaseerd op publiek toegankelijke informatie en mijn eigen notities. Hoe dit boek tot stand kwam, wordt in een afzonderlijk hoofdstuk beschreven.

Inhoud

Proloog	13
---------	----

Deel 1 Voorbereidingen

September 2013 – oktober 2014

1	Een onverwachts verzoek	19
2	Naar een andere versnelling	31

Deel 2 Van start

Oktober 2014 – juli 2016

3	Werkplek Brussel	43
4	De uitdaging Rusland	48
5	Oekraïne wil bij het Westen horen	63
6	Kruisvuur	71
7	Samenwerking met de EU	79
8	Een belangrijke medestander	84
9	‘Ready to fight tonight’	92

Deel 3 Uitdagingen

Juli 2016 – juli 2018

10	Een president als geen ander	103
11	Donald Trump in het Witte Huis	114
12	De bal op de penaltystip	122
13	Een belofte in Afghanistan	130

14	Europese illusies	140
15	Crisisstemming in Brussel	148
16	Aan de rand van de afgrond	158
17	'I am not happy'	165

Deel 4 Vriendschap

Juli 2018 – april 2019

18	Zonsondergang van alle kanten	179
19	De terugkeer van kernwapens	185
20	De nabijheid van oorlog	200
21	Reddingsoperatie op Fox News	207
22	Het is goed om vrienden te hebben	215

Deel 5 Democratie

Maart 2019 – augustus 2021

23	Utøya	223
24	Dienaar van het volk	228
25	Erdoğan speelt een thuiswedstrijd	233
26	Koppige presidenten	246
27	Telefoongesprekken met Trump	258
28	Machtsverschuiving in Washington	266
29	Als het werk voorgaat	273
30	China op de agenda	277
31	Exit Afghanistan	287
32	Ineenstorting in Kaboel	296

Deel 6 Oorlog

Augustus 2021 – april 2023

33	Capaciteit en intentie	313
34	Ultimatum	321
35	De oorlog van Vladimir Poetin	332
36	Nucleair wapengekletter	340
37	Pendeldiplomatie	346

38	Een doorbraak in Madrid	357
39	De reis naar Kyiv	364

Deel 7 Partnerschap

Januari 2023 – maart 2024

40	Nóg een jaar	377
41	De toekomst van Oekraïne ligt binnen de NAVO	382
42	Finland en Zweden over de finish	388

Deel 8 Afscheid

Maart 2024 – oktober 2024

43	Eindspel	401
44	Vaarwel, NAVO	417
	Zo kwam dit boek tot stand	425
	Woord van dank	429
	Fotoverantwoording	431

Proloog

Het is woensdag 23 februari, bijna 18.00 uur.

Uit de loodgrijze hemel boven Brussel viel motregen. Ik was met de auto onderweg van het NAVO-hoofdkwartier naar huis en bereidde me voor op een werkdiner iets later die avond.

De telefoon ging. David Cattler, het hoofd van de inlichtingendienst van de NAVO, vroeg om een vertrouwelijk gesprek. In de auto kon ik niet met hem praten; we moesten wachten tot ik thuis was, waar ik via de beveiligde lijn met hem kon bellen.

Er waren maar weinig medewerkers die ik in de voorafgaande dagen zo vaak had gezien als Cattler. Hij was een kundig en welbespraakt analyticus en kon ingewikkelde materie bijzonder goed in toegankelijke bewoordingen overbrengen. Daar had ik in de afgelopen maanden veel aan gehad.

Tot dan toe had hij me wekelijks een briefing gegeven, maar die tijd lag achter ons. Nu kreeg ik meerdere keren per dag een update. In Rusland ontwikkelde de tragedie zich van uur tot uur.

Een van de laatste dingen die ik had gehoord, was dat er in één nacht een nieuwe brug was gebouwd op maar een paar kilometer van de grens met het noordoosten van Oekraïne. Meer dan honderd tactische bataljons, bij elkaar ongeveer honderdvijftigduizend Russische soldaten, stonden in het noorden, oosten en zuiden van Oekraïne vlak bij de grens. Jachtvliegtuigen, helikopters, speciale eenheden, landingsvaartuigen, parachutisten, artillerie, luchtafweer, veldhospitals – alles wat nodig was om een massaal militair offensief te beginnen. Een grote militaire oefening in Belarus maakte het front nog veel langer en de tijd om te waarschuwen korter. Op een kaart en foto's zag ik de bevestiging van alles wat Cattler vertelde.

Als ik thuis in Noorwegen ga skiën of in België een fietstocht maak, zet

ik mijn telefoon vaak op stil en stop die dan in mijn rugzak. Ik weet dat als iemand mij moet hebben, mijn lijfwachten bericht krijgen en me, waar ik ook ben, op elk moment van het etmaal komen waarschuwen. Nu had ik het geluid van mijn telefoon altijd aan staan, ook als ik 's avonds naar bed ging. De deuren naar de gang en mijn kantoor thuis stonden open, zodat ik de telefoons met directe lijnen naar het hoofdkwartier van de NAVO en het Witte Huis kon horen. Als ik 's nachts wakker werd, wat de laatste tijd vaak gebeurde, opende ik mijn gecodeerde NAVO-mailbox om de updates te lezen. Als die er niet waren, nam ik online een paar kranten door om het laatste nieuws te checken. Dan ging ik weer naar bed en probeerde te slapen, terwijl ik steeds ongeruster werd.

In de auto dacht ik aan wat Cattler me de vorige dag had verteld. Veel Russische soldaten waren niet meer in hun kazerne. Ze woonden, sliepen en aten in hun tanks en de andere militaire voertuigen die nu waren uitgereden en steeds dichterbij de grens stonden.

Soldaten kunnen maar een paar dagen in hun materieel doorbrengen, dan moeten ze terugkeren naar hun kampement om te slapen en uit te rusten. Of aanvallen.

Eerder die woensdag had ik gehoord dat Russische vliegtuigen met bommen en raketten waren geladen. Marinevaartuigen lagen klaar voor de kust van Odessa.

Toen kregen we te horen dat er in de Russische veldhospitals grote voorraden bloed aanwezig waren. Tijdens militaire oefeningen wordt er nooit bloed naar de troepen gebracht. Bloed is beperkt houdbaar.

Vladimir Poetin bereidde zich al een hele tijd voor op een invasie, daarover bestond geen twijfel. Maandenlang hadden we nauwkeurige *intel* gekregen die ons in staat stelde om voor een aanval te waarschuwen. Poetin wilde zijn buurland aanvallen. Als de Russische oorlogsmachine op gang kwam, kregen we in Europa voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog een militair conflict dat zijn weerga niet kende. Het zou de veiligheidssituatie die we nu tientallen jaren hadden gehad torpederen. Maar het is altijd mogelijk om een plan aan te passen of de uitvoering ervan uit te stellen. Ik was een beetje moe van de Amerikanen, die al een datum hadden genoemd waarop de aanval zou komen. Een oorlog start pas als de aanval in gang is gezet, als het uiteindelijke bevel is gegeven. Tot het moment dat de soldaten en hun tanks de grens overgingen, bestond er nog een theoretische

mogelijkheid dat president Poetin zijn plannen zou veranderen en niet tot een aanval zou overgaan.

Toen de auto voor de residentie aan de Avenue Louise stopte was het 18.10 uur. Een beveiligiger opende het portier. Ik groette de beveiligers die op het trottoir naar me toe kwamen, liep snel naar binnen en nam de trap naar de eerste verdieping. Daar ging ik rechtsaf de gang in, waar familiefoto's de wanden tooiden. Foto's van mijn kinderen, van mijn vrouw Ingrid en mij, mijn ouders Karin en Thorvald toen ze nog jong waren, mijn grote zus Camilla als kind, en mijn zusje Nini terwijl ze met Bruce Springsteen danste nadat ze tijdens een concert het podium op was gehesen. Ik liep verder naar mijn kantoor met het brede bureau en de wand die van het plafond tot de vloer met boeken was bedekt. Mijn tas, zoals gewoonlijk propvol papieren, liet ik op een stoel vallen.

Ik pakte de telefoon. Na een paar seconden gewacht te hebben, kreeg ik David Cattler aan de lijn. Hij zei: 'Secretaris-generaal, ik wil dat u weet dat het besluit is genomen. Het bevel om aan te vallen is gegeven.'